

Exam. Code : 108006

Subject Code : 2595

B.A. (Hons.) 6th Semester
POLITICAL SCIENCE Opt. (i)
(Western Thinkers)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

Note :—Section A carries **TEN** questions out of which students are required to attempt **SEVEN** questions in **10 to 15** sentences. Each question carries **4** marks. The total weightage of this section shall be **28** marks.

Section B carries **EIGHT** long questions, **TWO** from each unit. The students shall attempt **SIX** questions in all, **ONE** from each unit. Each question carries **12** marks. The total weightage of this section shall be **72** marks.

SECTION—A

1. Who were Sophists ? Explain two reasons for the beginning of the history of Western Political Thoughts with the Sophists.
2. "Virtue is knowledge." Explain the statement in the context of Plato's philosophy.
3. Explain the statement of Plato that State is individual writ large.
4. Why did Plato omit law and the influence of public opinion from the scheme of his philosopher kings ?

5. Why did Plato recommend Communism of wives for the ruling class ?
6. How does J.S. Mill explain Utilitarianism ?
7. What is the defense of J.S. Mill regarding plural Voting ?
8. 'Will, not force, is the basis of State.' T.H. Green. Explain the statement.
9. Can T.H. Green be called the architect of Welfare State ?
10. Does T.H. Green allow individuals to resist the State ?

SECTION—B

UNIT—I

1. Describe Radical and Pragmatic theory of Justice. How Plato's theory of Justice is different from them ?
2. Examine Plato's theory of Ideal State.

UNIT—II

3. Discuss Plato's theory of Education.
4. Examine Plato's concept of Philosopher King.

UNIT—III

5. "Human consciousness postulates Liberty, Liberty involves Rights and Rights demand State." T.H. Green. Examine the statement.
6. Discuss the contribution of T.H. Green to political philosophy.

UNIT—IV

7. Discuss J.S. Mill's views on Liberty, especially in the context of Liberty of thought and discussion, individuality, and limits of the action of society over individual.
8. Explain the philosophy of J.S. Mill regarding Representative Government.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10 ਤੋਂ 15 ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੇਟੇਜ 28 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੇਟੇਜ 72 ਅੰਕ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਸੋਫਿਸਟ ਕੌਣ ਸਨ ? ਸੋਫਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. “ਸਚਿਆਈ ਗਿਆਨ ਹੈ।” ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਲੇਖ ਹੈ।

4. ਪਲੇਟੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ?
5. ਪਲੇਟੋ ਨੇ ਸ਼ਾਸਕ ਜਮਾਤ ਲਈ ਪਤਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਮਯਵਾਦ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ?
6. ਜੇ. ਐਸ. ਮਿਲ ਨੇ ਉਪਯੋਗਿਤਾਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ?
7. ਬਹੁਵਚਨ ਵੋਟਿੰਗ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਐਸ. ਮਿਲ ਦਾ ਬਚਾਵ ਕੀ ਹੈ ?
8. ਰਾਜ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਿਲ ਹੈ, ਬੱਲ ਨਹੀਂ, ਟੀ. ਐਚ. ਗਰੀਨ। ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਕੀ ਟੀ. ਐਚ. ਗਰੀਨ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀਰਾਜ ਦਾ ਵਾਸਤੂਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
10. ਕੀ ਟੀ. ਐਚ. ਗਰੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ?

ਭਾਗ—ਅ

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਰੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਗਮੈਟਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਪਲੇਟੋ ਦਾ ਨਿਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ?
2. ਪਲੇਟੋ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

3. ਪਲੇਟੋ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪਲੇਟੋ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—III

5. “ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਲਿਬਰਟੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲਿਬਰਟੀ ਵਿੱਚ ਹੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।” ਟੀ. ਐਚ. ਗਰੀਨ ਕਥਨ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
6. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟੀ. ਐਚ. ਗਰੀਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—IV

7. ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਚਰਚਾ, ਵਿਅਕਤਿੱਤਵ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਉਪਰ ਜੇ. ਐਸ. ਮਿਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਜੇ. ਐਸ. ਮਿਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਭਾਗ ਕ ਮੇਂ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਸਾਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਉਤਰ 10 ਸੇ 15 ਵਾਕਯੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 4 ਅੰਕ ਹੈਂ। ਇਸ ਭਾਗ ਕੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 28 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ ਖ ਮੇਂ ਆਠ ਦੀਰ੍ਘ ਉਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਛ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 12 ਅੰਕ ਹੈਂ। ਇਸ ਭਾਗ ਕੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 72 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ—ਕ

1. ਸੋਫਿਸਟ ਕੌਨ ਥੇ ? ਸੋਫਿਸਟ ਕੇ ਸਾਥ ਪਞਿਚਮੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰੋਂ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੇ ਦੋ ਕਾਰਣੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੇਂ।

2. 'पुण्य ज्ञान है।' प्लेटो के दर्शनशास्त्र के संदर्भ में कथन की व्याख्या करें।
3. प्लेटो के ब्यान की व्याख्या करें कि राज्य व्यक्तिगत रूप से एक बड़ा लेख है।
4. प्लेटो ने अपने दार्शनिक राजाओं की योजना से कानून और सार्वजनिक राय के प्रभाव को क्यों छोड़ दिया ?
5. प्लेटो ने सत्तारूढ़ वर्ग के लिए पत्नियों के साम्यवाद की सिफारिश क्यों की ?
6. जे.एस. मिल ने उपयोगितावाद की व्याख्या कैसे की ?
7. बहुवचन वोटिंग के संदर्भ में जे.एस. मिल का बचाव क्या है ?
8. राज्य का आधार विल है, बल नहीं, टी.एच. ग्रीन। कथन की व्याख्या करें।
9. क्या टी.एच. ग्रीन को कल्याणकारी राज्य का वास्तुकार कहा जा सकता है ?
10. क्या टी.एच. ग्रीन व्यक्तियों को राज्य का विरोध करने की इजाजत देता है ?

भाग—ख

यूनिट—I

1. न्याय के कट्टरपंथी और व्यावहारिक सिद्धांत का वर्णन करें। प्लेटो का न्याय सिद्धांत इनसे कैसे अलग है ?
2. प्लेटो के आदर्श राज्य के सिद्धांत का परीक्षण करें।

यूनिट—II

3. प्लेटो के शिक्षा के सिद्धांत पर चर्चा करें।
4. दार्शनिक राजा की प्लेटो की अवधारणा का परीक्षण करें।

यूनिट—III

5. "मानव चेतना लिबर्टी को स्वीकृत करती है, लिबर्टी में अधिकार होता है और अधिकार राज्य की मांग करता है।" टी.एच. ग्रीन। कथन का परीक्षण करें।
6. राजनीतिक दर्शन को टी.एच. ग्रीन के योगदान पर चर्चा करें।

यूनिट—IV

7. खासतौर पर विचार और चर्चा, व्यक्तित्व तथा व्यक्ति पर समाज की गतिविधि की सीमाओं की स्वतंत्रता के संदर्भ में स्वतंत्रता पर जे.एस. मिल के विचारों पर चर्चा करें।
8. जे.एस. मिल के दर्शनशास्त्र की व्याख्या करें।